

Průvodce pro pedagogy

Oskar Kroon
& Hanna Klinthageová:
Sasanky a hnusokrysy

Průvodce vypracovala Chris Qwistová, přeložila Marie Voslářová,
odborná revize Lucie Bartoň Čechovská

O knize

„Dost často přemýšlím o krysách. O těch normálních, pobíhajících mezi topinkovači a dalším harampádím, i o těch druhých. O hnusokrysách, co udělaly peklo ze života jedinému klukovi, který má odvahu být sám sebou.

Budu vyprávět o Kristerovi. Svém bráchovi.

Budu vyprávět o tom, co se stalo té odporné zimy.“

Kaj svého staršího bráchu Kristera zbožňuje. Krister toho strašně moc ví. O vesmíru, robotech i paralelních světech. Taký umí vždycky najít správný autobus a ty nejlepší věci na skládce. Krister má odvahu být sám sebou. Anebo to možná ani jinak neumí. Je, jaký je. Jenomže mu to způsobuje problémy.

Jako třeba ten se Zackem.

Kaj už se na to nemůže dívat. Musí něco udělat.

Musí Kristera zachránit.

Oskar Kroon, dvojnásobný nositel prestižní švédské Augustovy ceny, vypráví v křehkém i dojemném příběhu o sourozenecké lásce a zranitelnosti.

O autorovi a ilustrátorce

Švédský spisovatel a publicista Oskar Kroon se narodil v roce 1980 a vyrostl ve městě Växjö. V roce 2019 získal Augustovu cenu v kategorii literatury pro děti a mládež za knihu *Vänta på vind* (česky vyšla v roce 2024 pod názvem *Vinga čeká na vítr*). Úspěch zopakoval v roce 2023 s knihou *Sasanky a hnusokrysy*.

Hanna Klinthageová se narodila v roce 1992 a vyrostla nedaleko Kristianstadu. Působí jako ilustrátorka dětských knih, věnuje se také komiksům a animaci.

Jak s knihou a s průvodcem pro výuku pracovat?

Tento průvodce je koncipován tak, aby vyučující mohli čtení knihy provázat s dlouhodobějším projektem, během něhož se třída naučí přemýšlet nad emocemi, pochopí, co ve skutečnosti šikana je, a také začne hledat cesty, jak můžeme společnými silami šikaně a ubližování bránit.

Materiál začíná úvodem, poté rozhodněte, jestli mají žáci knihu číst samostatně, ve dvojicích, případně celá třída dohromady („čtecí štafeta“). Některé kapitoly také může číst každý sám, jiné více žáků společně.

Rozhovory, cvičení a aktivity přímo souvisejí s prevencí šikany.

Aktivity je možné vybírat přiměřeně věku a také s ohledem na klima ve třídě — pokud již v kolektivu šikana probíhá, zvolte ty aktivity, které nebudou pro nikoho ohrožující a při kterých je možné ve třídě udržet bezpečné prostředí.

Než se pustíte do čtení

Prohlédněte si společně obálku knihy, zaměřte se na detaily ilustrace a přečtěte si název.

- Co vidíte na obálce a koho myslíte, že obrázek zachycuje?
- Co se na obrázku děje?
- Co cítíte, když se na obrázek díváte?
- Co si myslíte, že o knize prozrazuje název – co od ní můžeme čekat?

Popovídejte si o tom ve třídě nebo napište odpovědi do sešitu.

- Přečtěte si zadní stranu obálky.
- Co se dozvídáme?
- O čem myslíte, že kniha bude?

Přečtěte žákům úvod textu:

Bylo to všechno k pláči. Bahno, zima i ty spousty nepotřebných krámů. Krámů, které lidi na skládce prostě naházeli na hromadu nebo napěchovali do modrých kontejnerů.

Zpětně teď přemýšlím o všem, co se té zimy stalo. Jasně že myslím taky na skládku, i na kopec za naší školou.

A dost často přemýšlím o krysách. O těch normálních, pobíhajících a kvíkajících mezi topinkovači a dalším harampádím, i o těch druhých. O hnusokrysách, co udělaly peklo ze života jedinému klukovi, který má odvahu být sám sebou.

Možná takové krysy budou existovat vždycky. Možná se jich nedá zbavit.

Ale pak taky existují sasanky.

Sasanky rozkvétají na jaře, jsou jako malé sluneční soustavy na svahu mezi skládkou a silnicí. Tou dobou jako by se lidem v tělech něco rozbublalo.

O slunečních soustavách mi vyprávěl Krister. Že jich nejspíš existuje neuvěřitelná spousta.

A já teď budu vyprávět o něm. O Kristerovi, svém bráchovi.

Budu vyprávět o tom, co se stalo té odporné zimy.

- Co od knihy očekáváte teď?

V průběhu čtení

Slova a výrazy

Po přečtení každého úseku se zaměřte na přesný význam vybraných slov a pojmů. Ponořte se do nich, důkladně je prozkoumejte a zkoušejte je použít v jiných souvislostech. Můžete výrazy vypsát na tabuli, aby byly všem na očích.

Otázky k porozumění textu

Dělí se na tři kategorie:

- Na řádcích: Odpověď je třeba najít přímo v textu. Explicitní obsah.
- Mezi řádky: Je třeba vyvozovat vlastní závěry, analyzovat, usuzovat a interpretovat. Implicitní obsah.
- Mimotextové otázky: Zde se jedná o úvahy a zamyšlení trochu víc mimo příběh, diskuse může probíhat v rámci celé třídy i v menších skupinkách. Uplatní se vlastní zkušenosti žáků.

Aktivita

V této části najdete náměty pro rozhovory, slohové práce, výzkumy a další činnosti, kterým se mohou žáci věnovat.

Prosíme, vystupte

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

obrovitý, kývnout, píchat v břiše,
neznámo, mráz, pokřikovat, pozůstalí,
vrčení, nekonečný

Otázky k porozumění textu

Na řádcích:

- Kam Kaj cestoval?
- Proč Kaj přešel zastávku, kde měl vystoupit?
- Co znamená, že má někdo „laskavé oči“?

Mezi řádky:

- Proč je podle táty Kaj kabrňák, když jede autobusem sám?
- Proč byl řidič autobusu nejdřív našťvaný a potom hodný?
- Proč Kaje trochu uklidnilo, když vyslovil Kristerovo jméno?

Mimo text:

- Jak se člověk může cítit, když se ocitne sám někde, kde to nezná?
- Co se děje, když se někdo „ztratí v myšlenkách“?
- Co znamená, když někoho „hryže svědomí“?

Aktivita

Pracujte s básněmi o osamělosti

Najděte si na internetu „básně o osamělosti“ a dejte vyhledat i obrázky.

Vytiskněte několik z nich, které považujete za výstižné a vhodné pro vaši skupinu. Vystřihněte je a případně zalaminujte, aby byly trvanlivější.

Proberte, co znamená cítit se osamělý a v jakých situacích člověk může takový pocit zažívat.

Nechte žáky přečíst básně ve dvojicích nebo ve skupinkách a vyzvěte je, aby rozebrali, co jimi lidé, kteří je napsali, chtěli sdělit. Skupinky si navzájem odprezentují, k čemu dospěly.

Můj brácha

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

vesmír, paralelní, nekonečný,
nemít nejlepší pocit, ztracený,
skřehotat, být fuk

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Proč táta neměl moc dobrý pocit z paralelních vesmírů?
- Proč Kaje napadlo, že by měl mít mobil?
- V čem Krister není nejlepší?

Mezi řádky

- Proč Kajovi připadá, že Krister umí všechno?
- V čem byl večer, o kterém kapitola vypráví, neobvyklý?
- Jak se stalo, že Kaj s Kristerem mohli jíst zmrzlinu na pohovce, i když jindy se to nesmí?

Mimo text

- Jak to Krister myslí, když tvrdí, že se vlastně nedá říct, že je někdo ztracený?
- Co znamená, že se Krister „rozzářil jako rozkvetlá sasanka“?
- Proč může způsobovat problémy, když člověk není jako všichni ostatní?

Aktivita

Být sami sebou

Proberte s žáky, že „odvažovat se být sami sebou“ znamená nemuset neustále myslet na to, co člověk dělá a jak to dělá. Znamená to cítit jistotu, že jsme dostatečně dobří takoví, jací jsme, a že můžeme být tím, kým jsme. Samozřejmě to ale neznamena, že se můžeme chovat zlomyslně, nebo něco podobného jen proto, že „takoví zkrátka jsme“.

Rozdělte žáky do skupinek nebo do dvojic a napište na tabuli tři níže uvedené body k diskusi.

Co podle vás ve vašem životě znamená:

1. ...odvážit se být sami sebou.
2. ...být sami k sobě upřímní.
3. ...přestat se srovnávat s ostatními.

Nechte skupinky/dvojice shrnout před třídou, o čem mluvily.

Koulovačka + Horší než covid

Přečtěte si obě kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

zmatek, ohromný, oslnivě, zakvičení,
hrst, poškrábaný, nadávat, rozmýšlet se,
jak to s někým vypadá, skládat

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co všichni žáci ten den dělali?
- Co se stalo nahoře na stráni?
- Co udělali Kaj s Naimou, aby Kristerovi pomohli?

Mezi řádky

- Jaké pocity měl podle vás Kaj, když zjistil, že ve sněhu křičí Krister?
- Proč myslíte, že Kaj vyrazil Kristerovi na pomoc, i když se vlastně bál?
- Proč myslíte, že se Krister nechtěl na Kaje podívat?

Mimo text

- Jak dojde k tomu, že se někdo rozhodne někoho jiného mlátit a ubližovat mu?
- Jaké by mělo důsledky pro svět, kdyby všichni používali násilí, aby mohli rozhodovat?
- Jak se může člověk bránit, když je vystavený násilí?

Aktivity

Trénujte schopnost vzdorovat

Popovídejte si s žáky o tom, že je vždycky odpovědností dospělých, aby zarazili šikanu. Ale zatímco o to dospělí usilují, žáci sami můžou trénovat svou schopnost odporu. Ozvat se, když se k nám někdo chová zle, může být hodně těžké, ale taky to může člověka posílit.

Několik aktivit, které můžete ve třídě vyzkoušet:

1. Představte si nějakou situaci, kdy jste se neodvážili odporovat. Například každý si může vybavit situaci, kdy se mu někdo vysmál, snažil se ho urazit a podobně.
2. Napište si, co takový člověk například říká.
3. Co byste chtěli dokázat odpovědět, ale možná jste se neodvážili? Odpověď si napište.
4. Když budete chtít, můžete to říct nahlas (ale bez kontextu toho, o jakou situaci šlo, pokud ji nebudete chtít sdílet), i samotná věta řečená nahlas může mít sílu a pro ostatní to může být povzbuzující. Ostatní, kteří to nechtějí říct nahlas ve třídě, si to mohou vyzkoušet, až budou mít prostor.
5. Pokud se ve třídě cítíte bezpečně, nacvičte si takovou situaci. Můžete si ji mezi sebou i vyzkoušet.
6. Až taková situace nastane příště, třeba se odvážíte ozvat, budete se potom cítit líp a dodá vám to sebedůvěru.

Bliatlon

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

bacilonosič, postihnout, viróza, vynadat, stávkovat, koloběh, odseknout, odfrknout, blána, rekordně, miminkovský hlas

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Proč se ve škole tomu, kdo je nemocný, říká „bacilonosič“?
- Jaké měli téma při hodině tělocviku?
- Co se stalo, když Kaj s Naimou v jídelně odnášeli jídlo?

Mezi řádky

- Proč seděli Naima s Kajem celou hodinu tělocviku na žíněnkách?
- Jaký měl Kaj pocit z toho, že Naima řekla, že do sebe nejsou zamilovaní?
- Jak to Zack myslel, když řekl, že se jemu a jeho kamarádům po Kristerovi stýská?

Mimo text

- Je v pořádku zůstat doma a nejít do školy, i když člověk není doopravdy nemocný?
- Může člověk onemocnět z toho, že ho někdo šikanuje?
- Proč může být někdy těžké postavit se na odpor?

Aktivita

Co říct někomu, kdo šikanuje druhé?

Promluvte si s žáky o tom, co by se dalo říct někomu, kdo šikanuje druhé, a napište jejich návrhy na tabuli.

Pokud nezačnou reakce navrhovat sami, můžete jim pomoci následujícími tipy:

1. Podle mě na tom nebylo nic vtipného.
2. Nenapadlo tě, že se kvůli tomu ostatní můžou trápit?
3. To, co říkáš, není pravda. Každý člověk je jiný, ale hodnotu mají všichni stejnou.
4. To slovo je urážlivé a podle mě bys ho měl/a přestat takhle používat.
5. Přestaň, je to hnusné.

Zkuste si přehrát situace, kde můžou žáci použít vlastní návrhy nebo možnosti uvedené výše.

Skládka

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

elektroodpad, klikatý, zbytečnost, nepovolaný, cenný, důchod, podíl, lamentovat, kufřík, plán, samotář, astronomický, bouda

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co za místo byla skládka, kam Naima s Kajem často chodili?
- Kdo byl Zozou?
- Co Naima, Krister a Kaj na skládce obvykle dělali?

Mezi řádky

- Proč to Kaje na skládce bez Kristera tolik nebavilo?
- Proč se Kristerovi líbilo v astronomickém kroužku?
- Co měla na mysli Naima, když řekla, že „dospělí hrozně řeší věk“?

Mimo text

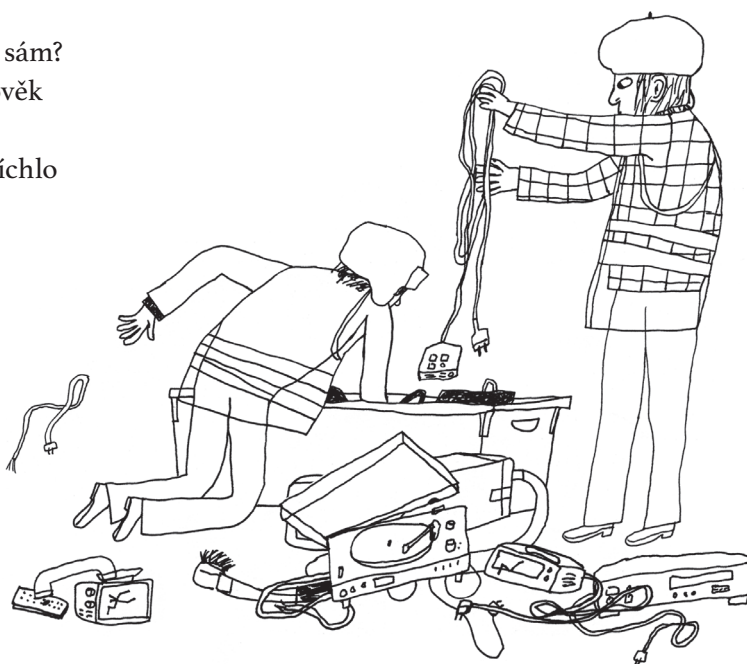
- Co myslíte, že se stane, když je někdo často sám?
- Kde leží hranice toho, jestli je něco, co člověk řekne, hloupost?
- Proč může člověk mít pocit, jako by ho „píchlo u srdce“, když ho něco trápí?

Aktivita

Co pro tebe znamená samota a co osamělost?

V návaznosti na otázku, po které žáci uvažovali, co se stane, když je někdo často sám, se společně zamyslete, jestli je samota vždycky špatná. Nechte žáky zaujmout stanovisko k tomu, co je podle nich samota a osamělost.

1. Možnost zklidnit se a uvolnit se.
2. Nemít nikoho, s kým se člověk může podělit o myšlenky a úvahy.
3. Nemít se s kým bavit ve škole nebo ve volném čase.
4. Být obklopený lidmi, a přesto se cítit osaměle.
5. Když mi nikdo nerozumí nebo necítí věci podobně.

Příšerné slovo + Táta

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

ztlumit, atmosféra, nebavit, finále,
šance, příšerný, speciální efekty,
lesknout se

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Proč si Kaj s Kristerem museli jít čistit zuby sami?
- Proč bylo podle táty potřeba mít televizi nahlas, když se vysílaly sportovní přenosy?
- Z jaké knihy by si Kaj nejvíc přál číst?

Mezi řádky

- Co je myšleno výrazem „sevřel se mi žaludek“?
- Proč slovo šikana připomínalo Kajovi obludu?
- Proč se tátovi někdy leskly oči, když se díval na Kaje s Kristerem?

Mimo text

- Proč podle vás někdo nechce mluvit o tom, že zažívá šikanu?
- Proč většinou člověk nechce působit starosti někomu, kdo je smutný?
- Je důležité, aby se vždycky hrála jenom hra, kterou chci já, nebo četla pohádka, kterou chci já?

Aktivity

Mluvit o šikaně

Pokračujte v diskusi s žáky o tom, že když někdo zažívá šikanu, často pro něj bývá těžké to ostatním říct. Proto může být užitečné trénovat schopnost mluvit o těžkých věcech.

Vyzvěte žáky, aby si vzpomněli na něco, co sami zažili a rádi by si o tom promluvili s kamarádem nebo s dospělým.

Kdo nemůže na nic přijít, může si situaci vymyslet.

Nechte je pak napsat dopis, kde danou věc uvedou tak, jako by se s ní potřebovali někomu svěřit.

V Česku funguje několik organizací, na které se děti mohou obrátit, pokud šikanu zažívají samy či v kolektivu, například Linka bezpečí (116111, nonstop, zdarma), Dětské krizové centrum (online chat), Centrum Locika (detstvibeznasili.cz) a další.

Můžete žákům navrhnout začátky dopisů:

1. Potřebuju ti/vám říct o jedné věci, o které se mi těžko mluví...
2. Potřebuju pomoci s jednou věcí, kterou se snažím vyřešit sám/sama, ale nejde to.
3. Bojím se, co si o mně řekneš/řeknete a jestli si nebudeš/nebudete myslet, že jsem neschopný/neschopná, proto jsem ti/vám o tom neřekl/a dřív.
4. Ve škole i o přestávkách bývám o samotě a nikdo se mnou nechce trávit čas.
5. Spolužáci mě šikanují a zašlo to tak daleko, že už s tím nedokážu nic udělat.
6. Chápu, že asi není příjemné to slyšet, ale opravdu potřebuju tvoji/vaši pomoc, abych problém vyřešil/a.

Kdo srdci naslouchá

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

dřít, dospět, katastrofa, koloběh,
zbožňovat, rozptylovat, spustit o něčem,
snový svět, refrén, beznadějný, ťukat

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Kdo je Liza Bengtssonová a proč má ráda koloběhy?
- Proč se Kaj občas zamyká na záchodě?
- Co dělává táta večer při vaření jídla?

Mezi řádky

- Co má Kaj na mysli, když říká, že ho „čepice kousala víc než jindy“ a že mu „teklo do zimních bot“?
- Proč má Kaj pocit, že se život hodně změnil a nic už nebude jako dřív?
- Proč se na skládce všechno zdá lehčí?

Mimo text

- Co je myšleno frází, že má člověk „naslouchat svému srdci“? Vysvětlíte.
- Co znamená být na místě, kde má člověk úplný klid?
- Čím to je, že se člověk někdy rozzlobí, když je ve skutečnosti vlastně smutný?

Aktivity

Pomoc někomu, kdo zažívá šikanu

Mluvte se žáky o tom, že ačkoliv zodpovědnost za řešení šikany nesou dospělí, všichni můžeme nějak pomoci.

Nechte je zamyslet se nad tím, co by mohli říct nebo udělat, aby pomohli spolužákovi nebo spolužačce, o kterých se dozvědí, že jsou šikanováni.

Napište odpovědi na tabuli a požádejte žáky, aby vysvětlili, jak je mysleli. Dejte jim prostor vzájemně reagovat na své návrhy.

Několik bodů, které můžou posloužit jako návrhy a inspirace:

1. Viděl/a jsem, co se ti předtím stalo, a opravdu to není v pořádku.
2. Nikdo nemá právo se k tobě takhle chovat. Mám to s tebou jít říct někomu z dospělých?
3. Jak ti je? Já bych byl/a smutný/smutná, kdyby se to stalo mně.
4. Jenom ti chci říct, že podle mě ten vtip nebyl legrační.
5. Jaký máš pocit z toho, co se před chvílí stalo?

Bengtssonová

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

posměšný, řehot, obroučky,
ušklibnout se, nejsměšnější, tápat,
říčet smíchy, vynervovaně

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co Zack, Crabbe a Goyle provedli?
- Proč Kaj nechtěl učitelce nic říkat?
- Co si myslela Naima, že by měli udělat?

Mezi řádky

- Proč měl Kaj pocit, skoro jako by vzlétl, když mu Bengtssonová řekla, že to vyřeší?
- Proč myslíte, že Bengtssonová vypadala vynervovaně?
- Proč se Naima na Bengtssonovou nespolehala?

Mimo text

- Co znamená spolehnout se na někoho a kdy to člověk může udělat?
- Jak vážné musí něco být, aby člověk musel zasáhnout, i když předtím slíbil, že nic neřekne?
- Co musí dospělí dělat, aby se na ně děti mohly spolehnout?

Aktivity

Odpovědnost dospělých ve škole

Mluvte s žáky o tom, že odpovědnost za prošetření situace, když ve škole dochází k šikaně a/nebo se někomu ubližuje, nesou vždycky dospělí.

Můžete při rozhovoru vyjít z následujících bodů:

1. Úkolem školy je zjistit, co se stalo, říká se tomu prošetřit situaci. Dá se to udělat různě, ale nejčastěji prošetřování zahrnuje rozhovory s šikanovanými i s šikanujícími.
2. Škola má usilovat o to, aby šikaně zabránila, a také vyslechnout případné návrhy žáků, kterých se věc týká.
3. Úkolem školy je pracovat na tom, aby se událost neopakovala.
4. Jestliže má škola obavy o dítě nebo mladistvého, může kontaktovat Orgán sociálně-právní ochrany dětí (proberte, co OSPOD je).

Curling + Ráj

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

zamračit se, zamlklý, zahrozit, zchátralý,
svištící, dohadovat se, neuvěřitelně,
nic netušící, střepy, životopis, bavič

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- O čem Kaj snil?
- Popište místo, kde Kaj a Krister s tátou byli.
- Co Kaj s Kristerem na ostrově dělali?

Mezi řádky

- Proč Naima řekla, že věc musejí vyřešit sami?
- Proč se Kaj toužil vrátit na rajský ostrov?
- Proč byl táta na ostrově, kde trávili léto, šťastný?

Mimo text

- Je odplata vždycky dobré řešení? Vysvětlíte, jak to myslíte.
- Myslíte, že každý potřebuje nějaké místo, které je pro něj jako ráj? Vysvětlíte svůj názor.
- Jak může takové rajské místo vypadat?

Aktivita

Co je pro tebe ráj?

Navažte na poslední otázku o rajském místě a požádejte žáky, aby se na chvíli zamysleli nad tím, co je pro ně jejich ráj. Potom nechte žáky své místo popsat a vytvořit ilustrace na velké papíry.

Případně je můžete nechat pracovat ve dvojicích, aby si o svém ráji vyprávěli navzájem a porovnali, nakolik se mohou u různých lidí lišit. Může se také stát, že představu svého bezpečného místa děti nebudou chtít s nikým sdílet. Pak je nenuťte, je to tak v pořádku.

Přejetý pes + Mladší brácha bez staršího bráchy

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

hlouček, přejetý, hrůza, bušit jako splašené, minout, mor, popravdě řečeno, utěšování, nově objevený

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Koho Kaj potkal na školním dvoře a co se dozvěděl?
- Co dělal Krister, aby nemusel mluvit o tom, co se stalo?
- Podle čeho si Kaj všiml, že se Krister změnil?

Mezi řádky

- Co to znamená, když se v textu píše, že Kaje „zamrazilo“?
- Proč si Kaj připadal obzvlášť osamělý, když byla Naima omluvená ze školy kvůli nemoci?
- Proč se Bengtssonová Kaje ptala, jestli je všechno v pořádku?

Mimo text

- Co můžou dospělí ve škole dělat, aby jim neušlo, že na tom někdo není dobře?
- Co můžete dělat vy sami, když si všimnete, že na tom někdo není dobře?
- Jak je asi myšleno, když někdo řekne, že někoho „ztrácí, přestože tam dotyčný pořád je“?

Aktivita

Co dělám, abych se cítil/a líp?

Povídejte si s žáky a navažte na pasáž, kde se Krister snaží zaměstnat, aby nemusel mluvit a cítil se trochu líp.

Zeptejte se žáků, jestli se tím podle nich věcilepší, nebo jestli problém existuje dál.

Nechte je pak diskutovat ve dvojicích o tom, co sami dělají, aby se cítili líp, když je něco rozesmutní nebo rozzlobí.

Navažte na rozhovory ve velké skupině a vypište metody, o kterých si dvojice povídaly, na tabuli. Můžete nechat žáky vyprávět o tom, na co v takových situacích obvykle myslí a co dělají.

Chuligáni + Nejstrašnější zápas

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

chuligán, být z něčeho vedle, žhář, řídit, nahánět hrůzu, taktika, ztuhnout, procházet někomu, zastydět se, bránit, normální, dokonalý, nemehlo, namuchlat

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co prováděli neznámí chuligáni?
- Co se stalo během Kajova zápasu v házené?
- Co udělal Kaj po zápase?

Mezi řádky

- Co znamená „budovat týmového ducha“?
- Co znamená „obět šikany“?
- Proč hrál Kaj při zápase špatně?

Mimo text

- Kdo je podle vás horší, chuligáni, nebo lidi, kteří šikají? Mají něco společného?
- Jací lidé se mohou stát obětí šikany?
- Co znamená být normální?

Aktivita

Jaká je norma normalnosti?

Diskutujte dál o tom, co se dá nazvat „normálním“. Mluvte o situaci v příběhu, kdy Kaje mimoděk napadne, že Krister není normální, a spojte to s tím, že nikdo nemůže jinému říkat, jaké má mít názory, jak má přemýšlet nebo jaký má být.

Vyzkoušejte si hru „bud'-anebo“, aby si žáci nacvičili zaujímání stanovisek a viděli, jaké různé názory lze mít.

Rozdělte třídu na dvě strany, žáci si poté můžou strany vybírat na základě vašich výroků.

Proneste vždy určitou otázku a nechte žáky jít na jednu ze stran podle toho, se kterou variantou souhlasí.

Pokud je skupina dostatečně zralá, můžete pokaždé vybrat několik žáků, aby svůj postoj vysvětlili.

Návrhy otázek:

1. Pokud byste po zbytek života mohli pít jen Fantu, nebo Colu, co byste si vybrali?
2. Kdybyste se ocitli na pustém ostrově, vzali byste si s sebou raději lopatu, nebo kbelík?
3. Kdybyste si museli vybrat, obešli byste se raději bez svého počítače, nebo bez mobilu?
4. Kdybyste si měli vybrat jídlo v restauraci, dali byste si hamburger, nebo pizzu?
5. Co byste si přáli raději, delší letní prázdniny, nebo delší vánoční prázdniny?

Každá z hvězdiček + Ohořelý Chewbacca

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

ustaranost, závětrí, podít se někam, oceán, plížit se, smutný, toužit, svoboda, kryt, válka, pravidla, v nepořádku, škrábat se někam, rozbahněný, rázně

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co dělali Kaj, Krister a táta, aby nemuseli mluvit o náročných věcech?
- Proč Kaj nemohl o přestávce Kristera najít?
- Co se stalo na kopci za školním dvorem?

Mezi řádky

- Co vlastně člověk vyjadřuje, když „pokrčí rameny“?
- Proč měl Kaj pocit, že něco není, jak má být?
- Proč vypravěč Zacka, Crabba a Goyla přirovnává k vlkům, kteří se konečně můžou vrhnout na kořist?

Mimo text

- V jakém smyslu můžou pravidla chránit nás všechny?
- Jak je možné, že někdo začne šikanovat ostatní a provádět jim hrozné věci?
- Jak najít odvahu pomoci někomu, kdo je vystavený šikaně?

Aktivity

Zachraňte spolužáka

Navažte na pasáž, kde Kaj udělá něco, k čemu by jinak nenašel odvahu, protože Krister je sám a hrozí mu nebezpečí.

Řekněte žákům, že si zahrajete hru, při které budou trénovat schopnost všimnout si, že je někdo osamělý a potřebuje pomoc.

1. Dejte každému z žáků malý polštářek naplněný hrachem nebo něco podobného.
2. Určete, jak se mají pohybovat po místnosti (chůzí, po čtyřech, otočkami, pozadu a podobně).
3. Polštářek při tom mají na hlavě, na zádech nebo jiné části těla, kterou určíte.
4. Můžete pustit hudbu, abyste snadno signalizovali, kdy začít a kdy přestat.
5. Komu polštářek spadne, musí se zastavit na místě, zvednout ruce do výšky a počkat, až k němu přijde někdo jiný a polštářek mu vrátí na místo (aniž by ztratil svůj vlastní).
6. Pokračujte, dokud nebudete chtít změnit způsob pohybu nebo hru zastavit. Promluvte si s žáky o tom, jak dobře se jim podle jejich názoru daří všimnout si kamarádů v nouzi.

Sourozenecká láska + Kopanec + Žhářský odér + Objetí

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

zaskučet, ochable, uslzený, odestát, blbost, vypadnout, ostře, zbytečný, divný, rozloučit se

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co udělal Kaj, aby Kristerovi pomohl?
- Co udělal Kaj poté, co Kristera nakopl?
- O čem Kaj s Kristerem mluvili, když Krister vyzvedl Kaje v družině?

Mezi řádky

- Proč Kaj nedokázal Zackovi, Crabbovi a Goylovi nic říct?
- Proč Kaj Kristera nakopl?
- Jak dobře podle vás Tony zvládl situaci?

Mimo text

- Co znamená, když je někdo „doopravdy zlý“?
- Jak velký význam má, když někdo někoho obejmě?
- Dá se odpustit cokoliv?

Aktivity

Potřebné vlastnosti

Promluvte si s žáky o tom, jak je možné, že Krister dokázal Kajovi odpustit nakopnutí.

Diskutujte i o tom, jak se podle nich Kaj cítil, když Kristerovi takovou věc udělal. Zeptejte se žáků, k čemu může vést, když se člověk naučí odpouštět, a co se stane, když se to nenaučí.

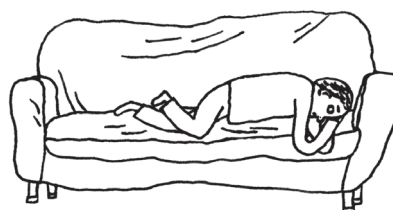
Mluvte také o tom, co znamená odpustit něco doopravdy.

Potom můžete postoupit o krok dál a probrat, jaké další vlastnosti je asi potřeba rozvíjet, aby ve škole i doma vzniklo prostředí příjemné pro všechny.

Napište návrhy žáků na tabuli a mluvte o významu a uplatnění těchto vlastností.

Příklady:

1. Nikoho nevykloučovat z kolektivu.
2. Být ochotný pomáhat.
3. Být vstřícný.
4. Umět povzbudit.
5. Být ohleduplný.
6. Být skromný (nebýt arogantní).
7. Být přátelský.
8. Být chápavý.
9. Respektovat hranice své i druhých.
10. Nebát se říct si o pomoc.
11. Respektovat souhlas i nesouhlas.

Plánování na skládce

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

bouda, kontejner, halekat, nejspíš,
ochutnat vlastní medicínu, pozadí,
provést, kromě, navrhnout

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co má Zozou na mysli, když říká „nolstrovaný pábytek“, a co to znamená?
- Jak Zozou vyjadřuje, že je třeba poznat nepřítele?
- Jaké plány vymýšlí Naima?

Mezi řádky

- Jaké podle vás pro Kaje bylo, když Naimě říkal, jak se cítí?
- Ve vyprávění se říká, že se Naima „nadchla“. Co to znamená?
- Jak je možné, že se Kaj mohl s Naimou smát, když mu zároveň bylo smutno?

Mimo text

- Co znamená „pomstít se někomu“?
- Může člověk kamarádit s někým, kdo není stejný jako on sám? Vysvětlete.
- Co se může stát, když dětem něco připadá těžké a v okolí nejsou dospělí, kteří by jim pomohli?

Aktivity

Trénink pocitů

Popovídejte si se žáky o tom, že Kaj cítí v těle spoustu emocí a že pro nás někdy může být těžké vyznat se v tom, co vlastně cítíme.

Řekněte, že při následující aktivitě budete trénovat vyjadřování/projevování pocitů a také schopnost pocity vnímat a analyzovat.

1. Rozdělte žáky do dvou skupin, které budou sedět nebo stát naproti sobě.
2. Řekněte, že jedné ze skupin vždycky ukážete papír, na kterém bude napsaný nějaký pocit.
3. Všichni žáci z dané skupiny mají pocit co nejzřetelněji vyjádřit.
4. Druhá skupina hádá, o jaký pocit se jedná.
5. Mluvte o tom, jak žáci daný pocit prožívají, kde v těle ho člověk cítí a jestli je těžké ho dát najevo.
6. Skupiny střídají.

Návrhy pocitů, které můžete na papíry napsat:

radost, zmatek, rozladěnost, vztek, strach, ustaranost, nervozita, nedočkavost, zamilovanost, zamyšlenost, stud a podobně.

My dva + Kremrole + Telefon

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

neslyšitelně, neupozornit, nejubožejší, bojové umění, magor, vyděsit, přípravy

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co se stalo, když se Kaj v noci vzbudil?
- Do čeho se Naima ponořila a jak se to poznalo?
- Jaký plán měla Naima, když večer zavolala?

Mezi řádky

- Proč řekl táta „Vy dva, jojo“, když ráno uviděl, že Kaj leží u Kristera v posteli?
- Proč Kajovi připadalo, že je Zack možná vlastně chudák?
- Proč si Kaj myslí, že Kristerovi stačí astronomický kroužek?

Mimo text

- Co je to „terapie“ a k čemu slouží?
- Jaký typ informací člověk získá přes internet a nakolik jsou spolehlivé?
- Dá se říct, že si za šikanu někdo může sám? Vysvětlete.

Aktivitty

Legrace, nebo šikana?

Promluvte si s žáky o pasáži v textu, kde Naima říká, že je Krister docela magor, a zeptejte se, jestli podle nich může nastat příležitost, kdy někdo o někom takovou věc může říct.

Jak se pozná hranice mezi škádlením, vtípkováním a šikanou?

Jedním ze způsobů, jak definovat šikanu, je pocit, že se ubližování opakuje. Ubližování znamená, když někdo říká nebo dělá něco, kvůli čemu si druhý připadá smutný, zraněný nebo méněcenný.

Proberte, jak může šikana a ubližování vypadat, a napište typy šikany na tabuli.

Příklady opakovaného chování, které se dá klasifikovat jako šikana:

1. Dává ti ošklivé přezdívky.
2. Šíří o tobě pomluvy.
3. Je k tobě agresivní.
4. Když něco řekneš, vzdychá nebo dělá obličeje.
5. Vylučuje tě ze skupiny a odmítá tě přijmout.
6. Píše hanlivé komentáře na sociálních sítích.
7. Nahrává na sociální síť fotky bez tvého souhlasu.

Nenápadný šedivý proužek kouře + Ve válce a v lásce

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

přírodní rezervace, živý plot, kuličkový pytel, špion, šťouchat, ušklíbnout se, vytřeštěný, špehovat, hádka, příkrčený, důkaz, zamotat se do něčeho, vykoumat, geniální, pohotovost, zklamaně

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co Naima s Kajem viděli, když po škole sledovali Zacka, Crabba a Goyla?
- Co bylo Naimě jasné od začátku?
- Co se stalo, když Zackův táta přišel domů?

Mezi řádky

- Proč Kajovi skoro začalo být tří spolužáků líto?
- Kvůli čemu myslíte, že se Zack s tátou hádali?
- Co na Naimině plánu Kaje tolik znepokojovalo?

Mimo text

- Co znamená „mít někoho v hrsti“?
- Kdy se dá říct, že je něco „nouzová situace“?
- Může člověk kvůli lásce udělat cokoliv?

Aktivita

Co můžou dělat rodiče

Vraťte se k situaci, kdy Naima s Kajem sledují, jak se Zack hádá s tátou.

Vyjděte z těchto otázek:

1. Jak podle vás ovlivní dítě nebo mladého člověka, když doma často zažívá hádky?
2. Proč myslíte, že se Zack a jeho táta hádají?
3. Jakou nesou rodiče odpovědnost, jestliže vědí, že jejich děti šikanují ostatní?

Potom si promluvte o pojmu empatie a o tom, že rodiče nesou velkou odpovědnost za to, aby u svých dětí pěstovali empatii vůči ostatním. Jak na to? Nechte o tom žáky přemýšlet a případně je podpořte následujícími body:

- Být svému dítěti vzorem.
- Sami projevovat ohleduplnost k ostatním.
- Dokázat se omluvit.
- Mít odvalu mluvit se svým dítětem o pocitech.
- Pomáhat svému dítěti chovat se laskavě k ostatním.

Jako opičky v kleci + Zasyčení

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

humanoidní, rovnováha, video, opilý, ohraničovat, jedovatý, vstup zakázán, zamračit se, updatovat, navěky, cuchat, povědomý

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co by se podle Kristera mohl jejich robot naučit?
- Kdo křičel z lesa a co říkal?
- Co se stalo, když se Krister s Kajem vraceli ze skládky domů?

Mezi řádky

- Jak myslíte, že se cítil Krister, když uslyšel pokřikování z lesa?
- Proč myslíte, že Zack, Crabbe a Goyle zmizeli, když na ně Naima zakřičela?
- Co dodalo Kajovi odvahu postavit se Zackovi?

Mimo text

- Co může s člověkem udělat strach?
- Jaký je to pocit, když člověk ví, že mu někdo může kdykoliv ublížit?
- V čem podle vás spočívá hlavní trik těch, kdo šikanují ostatní?

Aktivity

Práva zaručená Úmluvou o právech dítěte

Zeptejte se žáků, jestli si vzpomínají, co je Úmluva o právech dítěte a proč vznikla.

Zopakujte mimo jiné, že článek 2 mluví o právu každého dítěte na to, aby se s ním nezacházelo hůř než s jinými dětmi, a že v souvislosti se šikanou se jedná o velké a důležité téma.

Rozdělte žáky do dvojic nebo do skupinek a rozdejte jim vybrané články z Úmluvy o právech dítěte, aby prozkoumali jejich význam. Můžou případně využít počítače, mobily nebo tablety.

Nechte je jejich poznatky dokumentovat a ilustrovat.

Návrhy na články, které můžete využít:

- Máš právo na to, aby se s tebou nezacházelo hůř než s jinými dětmi (článek 2).
- Tvoji rodiče i ostatní se mají snažit dělat to, co je pro tebe nejlepší (článek 3).
- Máš právo říkat, co si myslíš (článek 13).
- Máš právo cítit se bezpečně (článek 26).
- Tví rodiče ani nikdo jiný tě nesmí bít ani ti ubližovat (článek 12).
- Máš právo na hru a odpočinek (článek 31).

Prezentujte si vzájemně, co jste zjistili.

Náš vesmír

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

klouzat, pohupovat se, nedávat o sobě vědět, tvrdit, kouzelný, dunění a hřmění, super, trefit, dávat si pozor, nevyhnutelný, východisko

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Jak dlouho jezdili Kaj a Krister s Percym v autobuse?
- O čem si s Percym povídali?
- K čemu se Kaj rozhodl, když z autobusu vystoupili?

Mezi řádky

- Co udělal Percy, když Krister řekl, že kluci jsou hnusokryšáci, a proč?
- Proč Kajovi připadalo, že v autobuse je všechno v pořádku?
- Proč Kaj ani Krister neodpověděli, když Percy řekl, že život je super?

Mimo text

- Existují místa, kde se člověk může cítit opravdu bezpečně?
- O kom se dá říct, že je zločinec?
- Jak velký je vesmír?

Aktivita

Dokonalý svět

Nechte žáky zaujmout roli těch, kdo na světě rozhodují, a vyzvěte je, aby ve skupinkách přemýšleli, jaké zákony a jaká pravidla jsou podle nich nutné, aby všichni mohli cítit bezpečí, štěstí a jistotu.

Skupinky mohou své světy i pojmenovat a sepsat a ilustrovat své úvahy a argumenty.

Upozorněte je, že své světy budou prezentovat před celou třídou.

Pokud chcete, můžete nechat žáky natočit k prezentacím i videa.

Při prezentacích umožněte ostatním skupinkám pokládat otázky.

Podrobnosti + Čekání

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

pochybovat, překonávat, blbuvzdorný, nelegální, profesionálka, vydírání, strhnout, odmítnout, syknout, přiléhavý, předklon, operace, řídký

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Kvůli komu Kaj všechno dělal a proč?
- Kam se Zackův táta chystal?
- Popište, co se stalo, když akce odstartovala.

Mezi řádky

- Co znamená řídit se něčí radou „do puntíku“?
- Proč Kaj o plánu pochyboval?
- Jak Naima s Kajem chtěli Kristera svou akcí zachránit?

Mimo text

- Za jakých okolností je možné dopustit se vydírání?
- Za jakých okolností je možné vstoupit na cizí pozemek?
- Co je to GDPR?

Aktivity

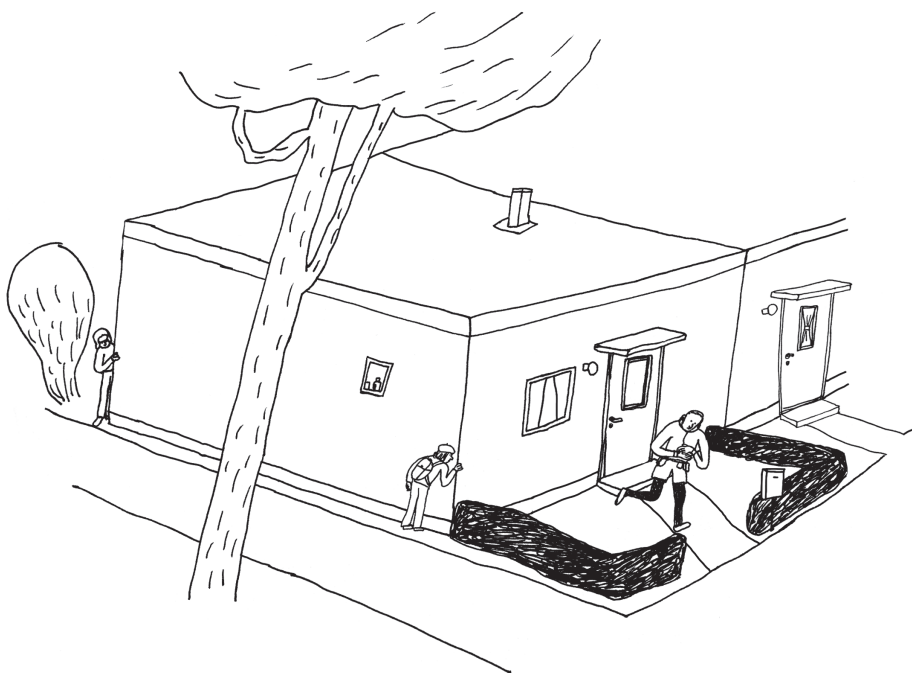
GDPR a nahrávání videí

Mluvte s žáky o natáčení jiných lidí na video. Kaj s Naimou chtějí pomstít Kristera, je ale v pořádku, když se rozhodnou natočit Zacka a použít video k vydírání?

Zjistěte společně, jestli se k natáčení jiných lidí na video vztahují nějaké zákony. Použijte tablety, mobily nebo počítače, abyste informace našli.

Žáci mohou pracovat ve dvojicích a zároveň diskutovat o tom, co našli a k čemu dospěli.

Shrňte informace pro celou třídu, případně vytvořte plakát s body, které je třeba mít při používání natočených videí na paměti.

Darth Vader + Pomsta

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

dunivě, ušklíbnout se, couvnout, postava, nejodvážnější, nejtemnější, chroptící, mlaskavá pusa, prohnat se, nahmatat, řinout se

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co se stalo, když Naima zaklepala na dveře?
- Proč myslíte, že Zackův táta přišel domů tak brzy?
- Přinesla pomsta to, v co Naima s Kajem doufali? Vysvětlete.

Mezi řádky

- Co znamená „plamenný pohled“?
- Proč měl Kaj pocít, že chce dát Naimě mlaskavou pusu?
- Jak to Zack myslel, když řekl: „Za tohle mi zaplatíte!“?

Mimo text

- Co se může stát, když někdo „vezme věci do vlastních rukou“?

Aktivita

Kyberšikana

Navažte na práci a debaty z předchozí části, kde šlo o natáčení a používání videí zachycujících jiné lidi.

Mluvte o tom, že šikana v digitálním prostředí zahrnuje nejen videa, ale že existuje mnoho druhů kyberšikany.

Nechte žáky přemýšlet nad tím, jaké to jsou, a zapisujte jejich myšlenky na tabuli.

Pokud sami nepřijdou na následující možnosti, uveďte je vy.

1. Fyzické útoky

Možná to zní zvláště, ale může se jednat například o případy, kdy se někdo přihlásí do cizího účtu proti vůli majitele a vydává se za něj. Pak například něco dělá jeho jménem (krádež identity).

2. Slovní útoky

Například když někdo napíše o druhém něco urážlivého nebo o něm šíří pomluvy (flaming).

3. Psychické zraňování

Může se týkat případů, kdy někdo cítí, že ho ostatní vylučují a ignorují. Například v chatovací skupině. Dotyčný třeba nikdy nebývá pozvaný k aktivitám, kterým se ostatní na internetu věnují.

Potom

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

všechno se ve mně vařilo, spískat něco, povzbuzovat, prověřovat, odfrknout si, zamrzet, vypít si něco

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Kam šli Naima s Kajem po pokusu o pomstu?
- Co Kaj očekával, že se stane, až Zack řekne všechno tátovi?
- Co Kaj předpokládal, že bude následovat?

Mezi řádky

- Proč byl Kaj naštvaný?
- Proč se dá říct, že odpovědnost za všechno, co se stalo, vlastně nesl Zozou?
- Proč Kaj cítil, že už je pozdě, i když předtím chtěl dát Naimě pusu?

Mimo text

- Jak je možné tolik se naštvat na někoho, koho máme vlastně rádi?
- Co jsou to „důsledky vlastních činů“?

Aktivity

Zvládání vzteku

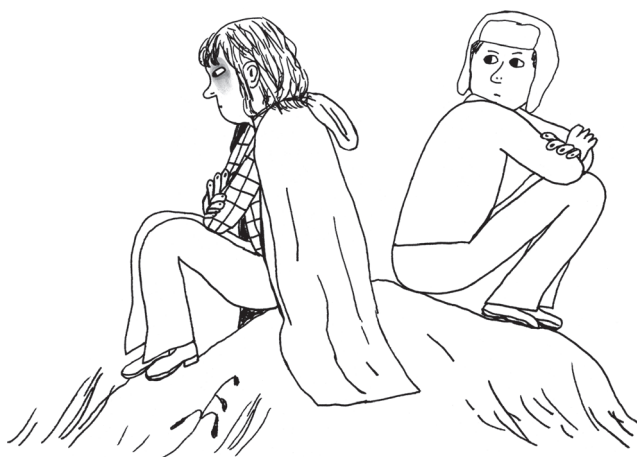
Mluvte s žáky o tom, že každý se někdy rozzlobí, zejména když se ocitne pod tlakem a ve stresu. Jde ale o to, jak se s hněvem vypořádáváme. Když se někdo hodně, hodně rozčiluje bez přímé příčiny, může to být těžké. Pro něj samotného i pro jeho okolí.

Je však důležité mít možnost svůj vztek prožít, a to tak, abychom neublížili sobě ani druhému, a mluvit o něm s někým, komu důvěřuji, protože vztek má v životě významnou roli – upozorňuje nás na to, že se nám děje něco nepříjemného, co souvisí s našimi hranicemi, potřebami a podobně.

Nechte žáky mluvit o tom, kdy cítí vztek nebo frustraci a jaké mají triky, aby se s tím vyrovnali.

Nabídněte jim tipy, jak mohou projevy vzteku udržet pod kontrolou. Můžete také vyhledat na internetu některá z následujících cvičení a se třídou je vyzkoušet:

1. Zkus hluboké dýchání do břicha.
2. Zacvič si jógu.
3. Vypiš se ze svých pocitů. Pomůže ti to utřídit myšlenky a ujasnit si, co cítíš.
4. Napiš seznam. Například seznam toho, co u tebe funguje a nefunguje, když se chceš zbavit vzteku.
5. Vyzkoušej cvičení na uvolnění těla.

Pravda úplně o všem

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

užírat, panika, deprese, zachránce,
dát pěstí, milisekunda, problesknout,
vysvobození

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Co se stalo, když Kaj všechno řekl tátovi?
- Co si táta pomyslel o Zozouovi?
- Kvůli čemu se Kaj rozplakal?

Mezi řádky

- Proč bylo pro Kaje těžké tátovi všechno říct?
- Proč myslíte, že se jeho táta tolik rozzlobil?
- Proč se Kaj styděl, že neřekl úplně všechno?

Mimo text

- Co znamená, když je někdo bez nálady?
- Má člověk povinnost to někomu říct, když se dozví o šikaně?
- Musejí dospělí vždycky zachovávat klid?

Aktivity

Co může dělat rodina?

Promluvte si o tom, že když někdo zažívá šikanu, často se za to stydí, a tak může být těžké se o ní dozvědět, dokud to nezajde opravdu daleko. Proto při těchto záležitostech hraje velkou roli rodina, právě tak jako v případě Kaje a Kristera. (Pokud dotyčný rodinu nemá, nebo pro něj rodina není bezpečným prostředím, může napsat do online chatu krizového centra, zavolat na linku důvěry, nebo si promluvit s dospělým, kterému důvěřuje.)

Zeptejte se žáků, jaké signály podle nich může pozorovat rodina někoho, kdo je vystavený šikaně. Pracujte ve dvojicích nebo ve skupinkách a nápady si zapisujte. Předneste je ve velké skupině a odůvodněte, co jste si zapísali.

Zde je několik bodů, kterými můžete diskusi skupinek doplnit.

- Zamyslete se nad tím, jestli se v chování dotyčné/ho udála nějaká změna.
- Když dotyčný/dotyčná nikdy nezve kamarády domů ani nikdy nechodí k nikomu na návštěvu.
- Když nerad/a mluví o tom, jak se přes den měl/a.
- Když nechce do školy nebo na kroužky chodit.
- Když dotyčné/mu každý den bývá špatně, těžko usíná nebo trpí nočními můrami.
- Když nemá chuť k jídlu, bolí ho/ji břicho nebo hlava.
- Když chodí domů v potrhaném nebo špinavém oblečení.
- Ztrácejí se věci jako mobil, taška nebo věci na tělocvik.

Zprávy z rádia + První sasanky

Přečtěte si tyto kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

postupně, rozhádat se, broukat si, invaze, veřejnost, vytřeštit oči, zplodiny, úkol, otrávit, soustředit se, přehánět, určitě, přerývané nádechy, sloup kouře, prohnat se

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Na co myslel Kaj v autě cestou na skládku?
- Kdo podle Kaje požár způsobil a proč?
- Jak Kajův táta v autě reagoval?

Mezi řádky

- Proč při cestě autem Kaj myslel hlavně na Kristera?
- Jaká podle vás byla v autě cestou ke skládce atmosféra?
- Proč si Kaj myslel, že se táta asi neomluví?

Mimo text

- Co znamená panikařit?
- Co podle vás asi cítí někdo, kdo si myslí, že mu umře milovaný člověk?
- Co znamená, když člověk bez někoho „nemůže žít“?

Aktivitty

Když jde opravdu do tuhého

Shrňte s žáky přečtené kapitoly a promluvte si o tom, že v příběhu nastala velice vážná situace.

Zeptejte se jich, odkdy se podle nich šikana dá považovat za zločin a měla by se hlásit na policii.

Diskutujte ve dvojicích nebo ve skupinkách a poté ve velké skupině.

Pojmy, o kterých můžete společně mluvit, jestliže se objeví během rozhovoru, a které jsou z pohledu policie protizákonné:

- bití,
- obtěžování,
- vyhrožování,
- přesvědčování osob mladších 15 let k sexuálnímu chování na internetu,
- šíření ponižujících fotografií,
- fotografování nebo natáčení někoho, kdo je například na záchodě, ve sprše nebo v šatně, bez jeho svolení,
- diskriminace, to znamená špatné zacházení například kvůli náboženství nebo pohlaví.

Jestliže se nahlášený případ týká dětí mladších 15 let, případ řeší OSPOD. Proberte, co OSPOD je.

Zmatek + Promiň + Rána

Přečtěte si tyto tři kapitoly a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

šílet, vyřítit se, valit se, kosmonauti, nosítka, zarazit, zpomalit, průhledný, zábrany, plnou rychlostí, kouř štípal, vůle, vléct, vyřízený

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Proč podle názoru mnohých sasanky znamenají nový život?
- Kdo podle Kaje a táty ležel na nosítkách a jak to bylo ve skutečnosti?
- Popište, co se stalo, když se Kaj rozběhl hledat Kristera.

Mezi řádky

- Proč myslíte, že se Zack najednou omlouval?
- Co si asi myslel a co cítil Zackův táta, když přiběhl?
- Co Kajovi dodalo sílu odtáhnout Kristera?

Mimo text

- Co v textu znamená „zmizet bez rozloučení“?
- Může člověku dodat nadpřirozenou sílu, když se začne opravdu bát?
- Existují lidé ochotní obětovat život za druhé?

Aktivita

Hluboká láska

Mluvte s žáky o tom, že láska může být velice silná emoce, kvůli které je někdy člověk ochotný udělat pro toho, koho miluje, téměř cokoliv.

Kaje láska ke staršímu bratrovi přiměla riskovat vlastní život.

Najděte na internetu obrázky a citáty na téma hluboké lásky. Vytiskněte je a zalaminujte, aby si je žáci mohli přečíst. Případně mohou obrázky, citáty a básně sami vyhledávat.

Nechte žáky tvořit vlastní texty o tom, co hluboká a bezpodmínečná láska znamená.

Přečtěte si a odprezentujte své texty navzájem.

Ted', po tom všem

Přečtěte si tuto kapitolu a pracujte s úkoly.

Slova a výrazy

proudit, přetrvávat, monokl, mrzet, stydět se, hlodat, dojít k něčemu, zahojit se, jizva, návštěvní hodiny, prosakovat, jásat, finále

Otázky k porozumění textu

Na řádcích

- Proč Kaj přirovnává to, co se stalo, ke koloběhu?
- Proč Kajovi připadá, že Zack je teď chudák?
- Co táta slibuje Kajovi a Kristerovi?

Mezi řádky

- Co znamená, když se „něco zvrtné“?
- Jak myslíte, že Zack se svým tátou zpětně mluvili o tom, co se stalo?
- Proč Naima ignoruje běžné návštěvní hodiny?

Mimo text

- Co znamená „vyhrotit něco“?
- Může se někdo, kdo dřív šikanoval ostatní, změnit?
- Musí se stát něco velkého, aby došlo ke změnám?

Aktivity

Narušit negativní vzorce

Promluvte si s žáky o tom, jestli věří, že Zack doopravdy litoval toho, co způsobil. Řekněte jim, že některé důležité věci můžou při potírání šikany hodně pomoci, ačkoliv neexistuje žádný přesný návod, jak jí zabránit. Významné pro narušení negativních vzorců mohou být:

1. Vztahy s dospělými založené na důvěře.
2. Systematické úsilí o bezpečné prostředí. Zahrnuje mapování a analýzu, zavádění opatření a vyvozování důsledků.
3. Zpochybňování nespravedlivých a omezujících norem a jejich změna.

Diskutujte o každém z bodů a mluvte o tom, jak s nimi můžete pracovat u vás ve třídě nebo ve škole.

Sepište to, zdokumentujte a vytvořte projekt.

